

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România” (www.ier.ro). Permisivitatea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to republish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI SECȚIA A TREIA

CAUZA PRĂJINĂ ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 5592/05)

HOTĂRÂRE
STRASBOURG
7 ianuarie 2014

Definitivă
07/04/2014

*Hotărârea a rămas definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție.
Aceasta poate suferi modificări de formă.*

În cauza Prăjină împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din: Alvina Gyulumyan, *președinte*, Corneliu Bîrsan, Ján Šikuta, Luis López Guerra, Nona Tsotsoria, Kristina Pardalos, Johannes Silvis, *judecători*, și Marialena Tsirli, *grețier adjunct de secție*, după ce a deliberat în camera de consiliu, la 3 decembrie 2013, pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 5592/05) îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, domnul Laurențiu Prăjină („reclamantul”), a sesizat Curtea la 26 ianuarie 2005, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”).

2. Reclamantul, care deși a beneficiat de asistență judiciară, nu a ales un avocat și, în consecință, nu a putut primi acest ajutor, a fost reprezentat în fața Curții de doamna M. Cristian, sora acestuia. Guvernul român („Guvernul”) a fost reprezentat de agentul guvernamental, domnul R.-H. Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamantul susține, în special, că i-a fost încălcat dreptul la un proces echitabil, afirmând că nu a beneficiat de timpul și înlesnirile necesare pregătirii apărării și că determinantă în condamnarea sa a fost declarația dată în fața procurorului de un martor care nu a fost audiat niciodată în condiții de contradictorialitate.

4. La 7 ianuarie 2009, cererea a fost comunicată Guvernului.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Reclamantul s-a născut în 1967 și locuiește în Iași.

6. Printr-o ordonanță a parchetului din 14 ianuarie 2003, reclamantul a fost plasat în arest preventiv pentru o perioadă de 30 de zile, pe motiv că era suspectat că l-ar fi lovit mortal pe P.M., în noaptea de 12 spre 13 decembrie 2002.

7. Reclamantul și P.M. se cunoșteau de mult timp, fiind din același sat. Reclamantul stătea cu chirie într-o cameră din apartamentul în care locuia P.M.

8. Prin rechizitoriul parchetului din 8 aprilie 2003, reclamantul a fost trimis în judecată în fața Tribunalului Iași, cu privire la săvârșirea infracțiunii de loviri cauzatoare de moarte, prevăzută de art. 183 C. pen. Procurorul care a instrumentat cauza a precizat că, deși nu au existat martori oculari care să îl fi văzut pe reclamant lovind victima, acest lucru rezulta din ansamblul probelor indirecte depuse la dosar, care contraziceau versiunea reclamantului asupra faptelor.

9. Procurorul a indicat ca probe ale acuzării depozitiile a patru martori:

(a) martorul M.E., o cunoștință de-a persoanei decedate, care trecuse în seara de 12 decembrie 2002 pe la domiciliul acesteia pentru a-i face o vizită, ocazie cu care aceasta îl văzuse pe reclamant în apartamentul unde se desfășuraseră evenimentele; potrivit acesteia, reclamantul încercase în seara respectivă să întrețină raporturi sexuale cu ea și, ca urmare a refuzului acesteia, ar fi bătut-o, ceea ce a determinat-o să părăsească locul în cauză și să alerteze un echipaj de polițiști, care erau de pază în cartier;

(b) martorul H.I., un polițist care, fiind alertat de M.E., se dusesse la fața locului și constatând că reclamantul și victima se aflau într-o stare avansată de ebrietate și că aceștia deranjau vecinii prin zgomotul pe care îl făceau, a întocmit un proces-verbal de contravenție împotriva lor pentru tulburarea ordinii publice;

(c) D.L. și D.V., doi vecini ai victimei, care au declarat că, în timpul nopții de 12 spre 13 decembrie 2002, au auzit zgomote, precum și țipătul victimei, din apartamentul acesteia.

10. Aceste mărturii au fost obținute după cum urmează:

M.E., audiată de parchet, fără ca reclamantul sau avocatul acestuia să fie prezenți, a declarat că victima îi mărturisise faptul că îi era teamă de reclamant, deoarece acesta din urmă încercase să o convingă să facă schimb între casa pe care acesta o avea în satul natal și apartamentul pe care îl deținea P.M. în oraș. Apoi, M.E. a precizat că îl văzuse deja de două ori pe reclamant lovind-o pe victimă, și anume în cursul verii din 2002 și în octombrie 2002. Aceasta a menționat că victima dorea să vândă apartamentul unei terțe persoane, ceea ce reclamantul nu accepta.

11. Audiat de parchet, reclamantul a negat că a lovit victima în noaptea de 12 spre 13 decembrie 2002. Acesta a explicat că stătea cu chirie într-o cameră din apartamentul lui P.M., că se culcase după plecarea polițistului H.I., că o găsisse pe victimă decedată în dimineața zilei de 13 decembrie și că, atunci, anunțase imediat poliția. A precizat că victima era vizitată în mod curent de numeroase persoane, printre care prostituate și proxeneți, și a sugerat că, după plecarea polițistului H.I., ușa apartamentului rămăsese descuiată, ceea ce se mai întâmplase în trecut, astfel încât alte persoane ar fi putut intra în apartament.

12. Tribunalul Iași, competent să judece cauza în calitate de instanță de prim grad de jurisdicție, a dispus audierea martorilor indicați de procuror în rechizitoriu. Deși a fost citată legal, M.E. nu s-a prezentat. Tribunalul, care a trebuit să amâne de mai multe ori cauza, în încercarea de a asculta acest martor, a emis pe numele acesteia mandate de aducere și a condamnat-o la plata unei amenzi. Polițistul însărcinat cu executarea mandatelor de aducere, a consemnat, într-un proces-verbal, că aceasta nu fusese găsită la domiciliu. Tribunalul a cerut Serviciului de Evidență a Persoanelor Iași informații pentru a găsi noua adresă a lui M.E., dar fără succes.

Prin urmare, tribunalul a considerat că era imposibilă audierea lui M.E. și a decis să citească în fața tribunalului declarațiile date de acest martor în cursul anchetei.

13. Polițistul H.I. și vecinii D.L. și D.E. au fost audiați de tribunal și și-au menținut declarațiile făcute în fața procurorului; niciunul dintre ei nu a declarat că l-a văzut pe reclamant lovind-o pe victimă. La cererea reclamantului, tribunalul a audiat un martor al apărării, care a precizat că îl cunoștea pe reclamant de mult timp și că acesta era o persoană calmă și onestă.

14. Reclamantul a fost, la rândul său, audiat. Acesta a declarat că regreta faptul că era acuzat în mod eronat; a explicat că stătea cu chirie într-o cameră din locuința victimei și că, în acea zi, când s-a întors de la serviciu, și-a găsit gazda consumând alcool împreună cu M.E.

15. Avocata reclamantului a insistat ca M.E. să fie audiată și, după ce tribunalul a apreciat că acest lucru era imposibil, a pledat pentru achitarea clientului acesteia, pe motiv că nu existau dovezi care să ateste, fără echivoc, faptul că acesta o lovise pe victimă.

16. În cursul procedurii în fața instanței de fond, tribunalul a admis de mai multe ori amânările solicitate de avocații reclamantului, pentru a le permite să studieze dosarul.

17. Prin hotărâre din 27 ianuarie 2004, tribunalul l-a condamnat pe reclamant la o pedeapsă de 5 ani de închisoare pentru loviri și vătămări cauzatoare de moarte. Acesta a precizat că desfășurarea evenimentelor și vinovăția reclamantului în ceea ce privește decesul victimei au fost stabilite pe baza declarațiilor martorilor M.E., D.L., D.V. și H.I. și a raportului de autopsie privind victima.

18. Reclamantul a declarat apel împotriva acestei hotărâri. Acesta s-a plâns în special că judecătorii primei instanțe se bazaseră în principal pe o declarație dată în fața organelor de urmărire penală, pe care nu a putut să o conteste pentru a-și dovedi nevinovăția. Avocata acestuia a insistat ca M.E. să fie audiată de curtea de apel. Reclamantul nu a menționat în cadrul apelului, o eventuală piedică în ceea ce privește studierea dosarului sau pregătirea apărării în fața tribunalului.

Parchetul a introdus, de asemenea, apel, solicitând majorarea pedepsei impuse reclamantului.

19. După mai multe încercări nereușite de a obține înfățișarea martorului M.E. în fața instanței, la ședința din 6 iulie 2004, avocatul reclamantului a propus, în absența lui M.E., care nu fusese găsită, ascultarea martorului N.G., care era prezent în sală. N.G. a dat o declarație cu privire la relația dintre reclamant și persoana decedată, atestând faptul că primul îi acordase ajutor de nenumărate ori celui de-al doilea, care era grav bolnav.

20. Printr-o hotărâre pronunțată în aceeași zi, la 6 iulie 2004, Curtea de Apel Iași a admis apelul parchetului și a mărit pedeapsa aplicată reclamantului la șase ani și șase luni de închisoare. Curtea de apel a apreciat că fuseseră administrate toate probele relevante și și-a întemeiat decizia pe mărturiile făcute de M.E., D.L., D.V. și H.I., fără nicio referire la declarația lui N.G.

21. Reclamantul a formulat recurs, plângându-se, între altele, că instanțele au acordat încredere mărturiei lui M.E., deși aceasta nu a dat curs niciunei convocări a instanței; acesta susținea, în plus, că declarația făcută de aceasta în fața parchetului conținea elemente care nu erau adevărate, precum, de exemplu, faptul că l-ar fi văzut pe reclamant lovind-o pe victimă în august 2002, deoarece la momentul respectiv acesta nu o cunoștea. Acesta nu s-a plâns de vreun refuz din partea instanțelor inferioare de a-i acorda timpul și înlesnirile necesare pregătirii apărării.

22. La 13 octombrie 2004, Înalta Curte de Casație și Justiție a respins o cerere de amânare formulată de reclamant pentru a-și angaja un avocat, pe

motiv că deja admisesse, în cursul ședinței precedente din 27 august 2004, o cerere de amânare similară din partea reclamantului, pentru studierea dosarului, pregătirea apărării și angajarea unui avocat.

23. Printr-o hotărâre definitivă pronunțată în aceeași zi – adică 13 octombrie 2004 – Înalta Curte a respins recursul și a confirmat hotărârea pronunțată în apel. Aceasta a apreciat că, din depozițiile depuse la dosar, reieșea că reclamatul era o persoană violentă, că o mai lovise pe victimă în trecut și că era nemulțumit de faptul că aceasta refuzase să îi vândă apartamentul.

24. Reclamantul a formulat o cerere de revizuire a hotărârii din 27 ianuarie 2004, care a fost respinsă printr-o hotărâre definitivă din 24 august 2005 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, pe motiv că instanțele care au examinat cauza au apreciat corect probele depuse la dosar.

25. La 29 mai 2007, reclamantul a fost pus în libertate.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

26. Art. 63 din Codul de procedură penală (C. proc. pen.) nu atribuie nicio valoare probatorie prestabilită elementelor de probă depuse la dosarul de urmărire penală. Instanțele apreciază valoarea fiecăruia dintre elementele de probă în funcție de convingerea lor intimă și de conștiința lor, în lumina tuturor probelor de la dosar.

27. Art. 86 și art. 327 C. proc. pen. prevăd că instanța procedează la ascultarea martorilor după ce îl audiază pe inculpat și pe celelalte părți din dosar. Fiecărui martor i se cere să spună tot ceea ce știe despre faptele care fac obiectul cauzei, apoi președintele și ceilalți membri ai completului de judecată, urmați de procuror, pot să îi adreseze întrebări. Atunci când nu mai au întrebări să îi adreseze, partea care a propus să fie ascultat și toate celelalte părți la procedură pot, la rândul lor, să îi adreseze întrebări. Dacă ascultarea vreunuia dintre martori nu mai este posibilă, instanța dispune citirea în ședință publică a declarației date de acesta în cursul urmăririi penale; instanța poate să țină seama de ea la soluționarea cauzei.

ÎN DREPT

I. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 § 1 și art. 6 § 3 lit. b) și d) din Convenție

28. Reclamantul susține că dreptul său la un proces echitabil nu a fost respectat, în măsura în care nu a beneficiat de timpul și înlesnirile necesare pregătirii apărării și nu a putut să solicite ascultarea martorului M.E., a cărei

declarație dată în fața procurorului a fost determinantă pentru condamnarea acestuia. Acesta invocă art. 6 § 1 și art. 6 § 3 lit. b) și d) din Convenție, redactat după cum urmează:

„(1) „Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil [...] a cauzei sale, de către o instanță [...], care va hotărî [...] asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. [...]

3. Orice acuzat are, în special, dreptul: [...]

b) să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale; [...]

d) să întrebe sau să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și ascultarea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării; [...] ”

A. Cu privire la admisibilitate

1. Cu privire la capătul de cerere întemeiat pe art. 6 § 3 lit. b) din Convenție

29. Reclamantul invocă o pretinsă lipsă a timpului și înlesnirilor necesare pregătirii apărării sale.

30. Guvernul susține că reclamantul a fost prezent și a fost reprezentat de un avocat la toate ședințele și că instanțele au admis toate cererile de amânare, cu excepția uneia, formulate de acesta în vederea studierii documentelor de la dosar. În plus, acesta nu s-a plâns de nicio lipsă de timp pentru pregătirea apărării sale în cursul procedurii interne.

31. Curtea constată că, deși se plânge în fața acesteia cu privire la lipsa de timp și de înlesniri necesare pregătirii apărării sale, reclamantul a beneficiat pe parcursul întregii proceduri de mai multe amânări în acest scop. În plus, în căile de atac introduse de acesta nu a menționat nicio deficiență de această natură (*supra*, pct. 18 și 21). În orice caz, niciun element existent în dosar nu permite să se afirme că dreptul la apărare ar fi fost încălcat în această cauză.

32. Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie să fie respins în temeiul art. 35 § 3 lit. a) și art. 35 § 4 din Convenție.

2. Cu privire la capătul de cerere întemeiat pe art. 6 § 1 și art. 6 § 3 lit. d) din Convenție

33. Reclamantul susține că dreptul său la un proces echitabil nu a fost respectat, în măsura în care nu a putut solicita ascultarea martorului M.E., a cărei declarație făcută în fața procurorului a fost determinantă pentru condamnarea lui.

34. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 lit. a) din Convenție. Pe de altă parte, Curtea subliniază

că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

35. Reclamantul susține că procedura penală desfășurată împotriva lui nu a fost echitabilă, ținând seama în special de imposibilitatea acestuia de a solicita ascultarea martorului principal, M.E. – motivul dispariției acesteia din urmă fiind, în opinia lui, faptul că aceasta a depus o mărturie mincinoasă în fața parchetului. Acesta contestă pasivitatea agenților de poliție însărcinați cu executarea mandatului de aducere emis de instanță, argumentând că este greu de înțeles cum o femeie precum M.E., care avea patru copii și era însărcinată, putea să dispară și să nu poată fi găsită.

36. Guvernul susține că reclamantul a participat activ la procesul penal, propunând probe și adresând întrebări, în fața instanței, martorilor indicați în rechizitoriul parchetului.

37. Acesta observă că tribunalul a amânat de nouă ori cauza, în încercarea de a asculta martorul M.E., înainte de a constata imposibilitatea obiectivă de a realiza un astfel de interogatoriu. De asemenea, remarcă faptul că avocatul reclamantului a renunțat, la 6 iulie 2004, la ascultarea acestui martor.

38. Guvernul apreciază că declarația lui M.E. nu a fost esențială sau hotărâtoare, condamnarea reclamantului bazându-se pe un ansamblu de probe concordante, în special declarațiile date de D.V., D.L. și H.I., precum și raportul de necropsie al victimei.

39. Pentru aceste motive, solicită Curții să concluzioneze că, examinată în ansamblul său, procedura penală desfășurată împotriva reclamantului a fost echitabilă.

2. Motivarea Curții

a) Principii generale

40. Având în vedere că cerințele impuse de paragraful 3 al art. 6 reprezintă aspecte specifice ale dreptului la un proces echitabil garantat de paragraful 1, Curtea va examina capetele de cerere invocate de reclamant din perspectiva acestor două texte coroborate (*Doorson împotriva Olandei*, 26 martie 1996, pct. 66, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-II și *Vitan împotriva României*, nr. 42084/02, pct. 54, 25 martie 2008).

41. Curtea reamintește, cu titlu introductiv, că nu îi revine sarcina de a acționa asemenea unei instanțe de gradul patru de jurisdicție, de a aprecia legalitatea probelor în temeiul dreptului intern al statelor părți la Convenție

și de a se pronunța cu privire la vinovăția reclamanților. În fapt, deși Convenția garantează prin art. 6 dreptul la un proces echitabil, nu reglementează și admisibilitatea probelor ca atare, aspect reglementat în primul rând de dreptul intern [a se vedea, între multe altele, *Gäfgen împotriva Germaniei* (MC), nr. 22978/05, pct. 162, CEDH 2010].

42. Pentru a stabili dacă procesul a fost echitabil, Curtea ia în considerare procedura în ansamblul său și verifică respectarea nu numai a dreptului la apărare, ci și a interesului public și al victimelor ca autorii infracțiunii să fie trimiși corespunzător în judecată și, dacă este necesar, respectarea drepturilor martorilor. Art. 6 § 3 lit. d) consacră, în special, principiul conform căruia, până la stabilirea vinovăției unui acuzat, toate probele acuzării trebuie să fie prezentate, în principiu, în fața acuzatului în ședință publică, în vederea unei dezbateri în contradictoriu. Acest principiu nu se aplică fără excepții, acestea putând fi acceptate doar sub rezerva dreptului la apărare; ca regulă generală, acestea impun să i se ofere acuzatului o posibilitate adecvată și suficientă de a contesta declarațiile care susțin acuzația și de a-i interoga pe autorii acestora, la momentul declarației sau ulterior (*Lucà împotriva Italiei*, nr. 33354/96, pct. 39, CEDO 2001-II și *Solakov împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei*, nr. 47023/99, pct. 57, CEDO 2001-X).

43. Curtea a stabilit în cauza *Al-Khawaja și Tahery împotriva Regatului-Unit* [(MC), nr. 26766/05 și 22228/06, CEDO 2011] criteriile de apreciere a capetelor de cerere formulate în temeiul art. 6 § 3 lit. d) din Convenție în ceea ce privește absența martorilor la ședință. Aceasta a considerat că era necesar ca acest tip de capăt de cerere să fie supus unei examinări ținând seama de trei criterii.

44. În primul rând, Curtea trebuie să verifice dacă imposibilitatea apărării de a interoga sau de a obține ascultarea unui martor al acuzării este justificată de un motiv serios. În continuare, în cazul în care absența ascultării martorilor este justificată de un motiv serios, declarațiile martorilor absenți nu trebuie să constituie, în principiu, unica probă a acuzării sau proba decisivă. Cu toate acestea, admiterea cu titlu de probă a declarației unui martor pe care apărarea nu a avut ocazia să îl interogheze și care constituie unica probă sau proba decisivă a acuzării nu implică automat încălcarea art. 6 § 1 din Convenție: procedura poate fi considerată echitabilă în ansamblul său în cazul în care există elemente care compensează suficient inconvenientele privind admiterea unei astfel de probe, pentru a permite o apreciere corectă și echitabilă a fiabilității acestora (*Al-Khawaja și Tahery*, citată anterior, pct. 146-147).

45. Prin urmare, Curtea trebuie să verifice dacă aceste trei condiții au fost respectate în speță.

b) Aplicarea acestor principii în prezenta cauză

i. Era imposibilitatea apărării de a obține ascultarea lui M.E. justificată de un motiv serios?

46. Curtea subliniază, în primul rând, că M.E. a fost audiată de parchet în cursul anchetei penale, fără ca reclamantul sau avocatul acestuia să fie prezenți.

47. Curtea reamintește că imposibilitatea localizării unui martor poate constitui, în anumite condiții, un fapt justificativ care autorizează admiterea declarațiilor sale în proces, chiar dacă apărarea nu a putut să îl interogheze în niciun stadiu al procedurii (*Rachdad împotriva Franței*, nr. 71846/01, pct. 24, 13 noiembrie 2003, și *Zentar împotriva Franței*, nr. 17902/02, pct. 26, 13 aprilie 2006). Totuși, pentru ca această justificare să fie valabilă, autoritățile trebuie să adopte măsuri pozitive pentru a-i permite acuzatului să interogheze sau să obțină ascultarea martorilor acuzării; acestea trebuie, în special, să caute activ acești martori (*Rachdad*, citată anterior, pct. 24).

48. În prezenta cauză, Curtea observă că eforturile depuse de instanțe nu au condus la ascultarea acestui martor, în ciuda numeroaselor amânări acordate în acest scop, a mandatelor de aducere, a amenzii aplicate sau a demersurilor pe lângă autorități în vederea identificării noii adrese a martorului (supra, pct. 12 și 19).

49. Curtea apreciază că, în speță, autoritățile interne și-au îndeplinit obligația pozitivă de a depune eforturile care puteau fi așteptate în mod rezonabil din partea acestora pentru a garanta apărării posibilitatea de a interoga martorul M.E. (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Mild și Virtanen împotriva Finlandei*, nr. 39481/98 și 40227/98, pct. 45-47, 26 iulie 2005, și *Pello împotriva Estoniei*, nr. 11423/03, pct. 34-35, 12 aprilie 2007). În consecință, Curtea apreciază că în conformitate cu circumstanțele cauzei poate să concluzioneze că motive serioase justificau ca, ținând seama de absența lui M.E. de la ședință, să se recurgă la citirea declarației acesteia obținută de procuror.

ii. Care a fost importanța declarației lui M.E. pentru condamnarea reclamantului?

50. În continuare, Curtea trebuie să stabilească importanța pe care a avut-o declarația în litigiu în ceea ce privește verdictul de vinovăție în cazul reclamantului și, în special, să examineze dacă această depoziție constituia proba unică sau decisivă (*Al-Khawaja și Tahery*, citată anterior, pct. 131). În această privință, nu este suficient să se țină seama de ansamblul probelor examinate de instanțe, trebuie să se analizeze care sunt probele pe care se bazează efectiv condamnarea (*Tseber împotriva Republicii Cehe*, nr. 46203/08, pct. 54, 22 noiembrie 2012).

51. În speță, Curtea subliniază că în seara crimei, M.E. alertase o patrulă a poliției cu privire la comportamentul pretins abuziv al reclamantului față

de aceasta. În declarația sa, aceasta a precizat că victima îi mărturisise că îi era teamă de reclamant; de asemenea, aceasta a declarat că îl văzuse deja de două ori pe reclamant lovind-o pe victimă (*supra*, pct. 10).

52. În ceea ce îi privește pe ceilalți martori ascultați de instanță, niciunul nu a putut oferi precizări cu privire la relația dintre reclamant și victimă și nici nu a fost în măsură să ateste existența unui eventual conflict între cei doi. Expertiza medicală efectuată asupra victimei nu a oferit explicații privind modul în care a avut loc decesul acesteia. Aceste probe nu au stabilit decât circumstanțele cauzei și nu în mod direct vinovăția reclamantului (*probe în circumstanțiere*).

53. În aceste condiții, deși instanțele rețin că s-au bazat pe toate probele de la dosar, este incontestabil că declarația lui M.E. a jucat un rol decisiv.

54. Prin urmare, Curtea trebuie să verifice dacă autoritățile interne au adoptat măsuri suficiente pentru a contrabalansa dificultățile cauzate apărării.

III. Au existat garanții procedurale suficiente pentru a contrabalansa inconvenientele cauzate de admiterea declarației lui M.E. ?

55. Trebuie reamintit faptul că, în fiecare cauză în care se pune problema echității procedurii, în raport cu o declarație a unui martor absent, trebuie să se stabilească, printr-o examinare cât mai riguroasă, dacă există elemente care pot să compenseze suficient dificultățile cauzate apărării prin admiterea acesteia, în special garanții procedurale solide, care permit o apreciere corectă și echitabilă a viabilității unei astfel de probe. Examinarea acestei chestiuni permite să se verifice dacă declarația martorului absent este suficient de viabilă, ținând seama de importanța acesteia în cauză (*Al-Khawaja și Tahery*, citată anterior, pct. 147 și 161).

56. În prezenta cauză, M.E. a fost ascultată de parchet în cursul anchetei, dar aceasta nu s-a prezentat niciodată în fața unei instanțe. Așadar, nici instanțele, nici reclamantul nu au putut să o observe în timpul interogatoriului, pentru a aprecia credibilitatea și verosimilitatea declarației sale (*Al-Khawaja și Tahery*, citată anterior, pct. 161-163, și *a contrario*, *Chmura împotriva Poloniei*, nr. 18475/05, pct. 50, 3 aprilie 2012).

57. Curtea subliniază că, în fața curții de apel, avocatul reclamantului a propus ascultarea unui alt martor, având în vedere imposibilitatea de a obține prezentarea în instanță a lui M.E. Totuși, acest nou martor nu cunoștea în mod nemijlocit faptele cauzei, iar declarația acestuia nici măcar nu a fost luată în considerare în analiza instanțelor de apel și de recurs.

58. Apoi, reclamantul a contestat atât utilizarea declarației lui M.E. cât și credibilitatea acesteia (*supra*, pct. 21).

În ciuda obiecțiilor sale, instanțele l-au condamnat pe baza acestei probe, fără să răspundă însă la argumentele acestuia sau să încerce să coroboreze declarația lui M.E. cu cea a martorului care infirma teza unui comportament violent al reclamantului față de victimă (în special *supra*, pct. 23).

59. Instanțele nu au oferit precizări nici în ceea ce privește modul în care au putut aprecia fiabilitatea declarației lui M.E., în măsura în care această declarație rămâne singura probă care l-ar incrimina pe reclamant (*Al-Khawaja și Tahery*, citată anterior, pct. 165).

iv. Concluzia Curții

60. Având în vedere cele de mai sus, Curtea consideră că, datorită caracterului decisiv al declarației făcute de M.E., în absența din dosar a altor mijloace de probă solide cu care aceasta să se coroboreze, trebuie să se concluzioneze că instanțele interne nu au putut aprecia în mod corect și echitabil verosimilitatea probei. Curtea consideră că dreptul la apărare al reclamantului a suferit astfel o limitare incompatibilă cu cerințele unui proces echitabil.

Prin urmare, a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție, coroborat cu art. 6 § 3 lit. d).

II. CU PRIVIRE LA CELELALTE PRETINSE ÎNCĂLCĂRI

61. Invocând art. 5 § 3 din Convenție, reclamantul se plânge de plasarea sa în arest preventiv de către un procuror, care nu este un „magistrat” în sensul Convenției. În continuare, acesta apreciază că, prin arestarea, judecarea și condamnarea lui, în absența unor probe certe de vinovăție, autoritățile au încălcat prezumția de nevinovăție garantată de art. 6 § 2 din Convenție.

62. Totuși, Curtea subliniază că, deși a fost plasat în arest preventiv de către procuror la 14 ianuarie 2003 (pct. 6), reclamantul a invocat acest capăt de cerere în fața Curții abia la 26 ianuarie 2005, adică după mai mult de șase luni de la evenimentul care i-a cauzat acestuia prejudicii [*Mujea împotriva României* (dec.), nr. 44696/98, 10 septembrie 2002].

Rezultă că acest capăt de cerere este tardiv și trebuie să fie respins în conformitate cu art. 35 § 1 și art. 35 § 4 din Convenție.

63. În cele din urmă, Curtea nu constată nicio atingere adusă prezumției de nevinovăție a reclamantului. Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie să fie respins în temeiul art. 35 § 3 lit. a) și art. 35 § 4 de la Convenție.

III. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

64. În conformitate cu art. 41 din Convenție,

„În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.” ”

A. Prejudiciu

65. Reclamantul solicită 40 000 de euro (EUR) cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral pe care l-ar fi suferit în legătură cu capetele de cerere care au condus la constatarea de către Curte a unei încălcări.

66. Guvernul apreciază că această sumă este excesivă și că legătura de cauzalitate dintre pretensele încălcări și prejudiciul moral invocat nu a fost dovedită. Acesta susține că hotărârea Curții ar putea constitui, în sine, o reparație suficientă a prejudiciului moral pretins suferit de reclamant.

67. Curtea consideră că reclamantul a suferit un prejudiciu moral ca urmare a încălcării constatate la art. 6 § 1 și art. 6 § 3 lit. d) din Convenție și că este necesar să i se acorde suma de 2 500 EUR cu acest titlu.

B. Cheltuieli de judecată

68. De asemenea, reclamantul solicită 30 000 EUR pentru cheltuielile de judecată suportate în fața instanțelor interne și a Curții. Acesta a prezentat facturi care justifică plata sumei de 950 lei românești (RON) pentru onorariile avocaților, 309,40 RON cu titlu de cheltuieli pentru traduceri și 24,50 RON reprezentând cheltuieli poștale.

69. Guvernul contestă o parte din cheltuielile de judecată solicitate.

70. Potrivit jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor de judecată decât în măsura în care se stabilește caracterul real, necesar și rezonabil al acestora. În speță și ținând seama de documentele de care dispune și de jurisprudența sa, Curtea consideră că este rezonabil să acorde reclamantului suma de 300 EUR pentru toate cheltuielile.

C. Dobânzi moratorii

71. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

Pentru aceste motive, Curtea, în unanimitate,

1. declară cererea admisibilă în ceea ce privește capătul de cerere întemeiat pe art. 6 § 1 și art. 6 § 3 lit. d) și inadmisibilă pentru celelalte capete de cerere;
2. hotărăște că a fost încălcat art. 6 § 1 și art. 6 § 3 lit. d) din Convenție;
3. *hotărăște*
 - a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, următoarele sume, care trebuie convertite în moneda statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății:
 - i) 2 500 EUR (două mii cinci sute de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral;
 - ii) 300 EUR (trei sute euro), plus orice sumă putând fi datorată cu titlu de impozit către reclamant, pentru cheltuielile de judecată.
 - b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;
4. respinge cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 7 ianuarie 2014, în temeiul art. 77 § 2 și art. 77 § 3 din Regulamentul Curții.

Marialena Tsirli
Grefier adjunct

Alvina Gyulumyan
Președinte